

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

§. II. An sit licitum sequi Sententiam probabilem, etiam in concursu
probabilioris & tutioris?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

non sit ea, quæ est probabiliter probabilis (qui enim format iudicium probabile de probabilitate Opinionis, non habet dubium practicum de illa, sed potius iudicium reflexum certum) sed illa, quæ quamvis habeat probabilitatem apparentem, plures tamen Viri sapientes dubitant de eius probabilitate. Sive, ea (inquit) censetur opinio tenuiter probabilis, de cuius probabilitate merito dubitatur : unde Opinio tenuis probabilitatis in idem recidit, ac Opinio dubiæ probabilitatis ; quando autem dubitatur de probabilitate, intervenit dubium practicum, in quo tutior pars est amplectenda. Plura de his citatus Cardenas : nobis in progressu non est sermo de Opinionibus tenuiter duntaxat probabilibus.

§. II.

An sit licitum sequi Sententiam probabilem etiam in concursu probabilioris & tutioris ?

Quæstiones
aliae versan-
tes circa ho-
nestatem
actûs, aliæ
circa Ma-
teriam fa-
cti, quæ ?

47. **A**dvertendum, quòd quantum ad propositum, aliæ Quæ-
stiones versentur circa honestatem actûs, quæ solet vo-
cari *Materia juris* ; & aliæ circa naturam, conditionem
seu validitatem actûs, quæ dici solet *Materia facti*, ut notat Ma-
strius 2. *Sentent. disp. 5. n. 142.* & in *Theolog. Mor. disp. 1. num. 73.* Quæ-
stiones circa honestatem actûs versantes dicuntur illæ, in quibus quæ-
ritur, an hæc vel illa actio sit licita & honesta, ita ut absque pec-
cato fieri possit : puta, an vir sexagenarius teneatur ad jejunium
Ecclesiasticum ? an Clericus voluntariè distractus sub recitatio-
ne Horarum Canonicarum, satisfaciat ? an in die Festo licitum
sit pingere ? ac huiusmodi. *Quæstiones versantes circa validitatem,
naturam, seu conditionem actûs* hoc est, circa Materiam facti, cen-
sentur illæ, in quibus de aliquo horum quæritur : puta, utrum
Baptismus aquâ rosaceâ collatus sit validus ? utrum hæc, vel
illa medicina sit infirmo profutura ? an hæc pars litigantium in
Iudicio habeat justam causam ? in quarum prima quæritur de
validitate actûs sive Baptismi, in secunda de natura seu virtute
medicinæ, & in tertia de conditione causæ.

Notabile
discrimen
inter utras-
que.

48. Est autem inter Quæstiones prioris & posterioris generis,
notabile discrimen : siquidem honestas actûs proximè dependet
totaliter à prudenti iudicio operantis. cui si actus est conformis,
hoc ipso bonus est ac honestus ; si difformis, malus. Ratio est : quia
Con-

Conscientia est proxima regula actionum humanarum, per quam voluntati, quæ de se est potentia cæca, dicitur, quid sit agendum vel fugiendum: unde fit, quod si actus est conformis Conscientiæ practicæ rectæ, licet forsitan invincibiliter erranti, adhuc talis actus non sit formaliter peccatum, neque imputetur ad culpam.

49. Secus est de Quæstionibus posterioris generis, seu quæ versantur circa Materiam facti: etenim actus non desumit suam naturam, conditionem, aut validitatem ex judicio nostri intellectus, quantumvis prudenti, sed vel ex natura sua intrinseca, vel ex ordinatione aut institutione extrinseca alterius. Sic enim medicina, si à parte rei & ex intrinseca natura sua non est proficua, sed nociva, nil proderit infirmo, imò ipsum occidet, non obstante judicio probabili Medici, existimantis eam profuturam. Similiter causalitantis in Judicio non est justa ex eo, quia eam Judex probabiliter censet justam, sed quia ipsa à parte rei, & secundum Legum ordinationem talis est. Sic pariter Baptismus aquâ rosaceâ collatus non valebit ob probabile judicium Ministri, arbitrantis ipsum valiturum, si reverà talis non est ex institutione Christi. Et hinc non mirandum, quod diverso modo de his, ac de prioribus in progressu simus locuturi: nam sequendo Sententiam probabilem circa honestatem actus, nullum incurritur periculum alicujus peccati, vel alterius damni; secus accidit in Materia facti, ubi ex sequela Opinionis minus probabilis relictâ probabiliori ac tutiori, incurritur magnum periculum nocuenti in bonis animæ, corporis aut fortunæ, proximo inferendi, si forsitan à parte rei Opinio illa non subsisteret. His prænotatis sit

50. CONCL. I. Potest homo in rebus moralibus, & actionibus humanis, licitè sese conformare Conscientiæ seu Opinioni verè probabili. Hæc Conclusio sic absolutè prolata, ac præscindendo à quacunque probabilitate Opinionis oppositæ, est ferme omnium Theologorum, imò & Jurisperitorum, prout fatetur Prosper Fagnanus in cap. Ne innotaris, num. 45. de Constitutionibus. quamvis ipse postmodum contrariam sententiam teneat. Ratio est: quia, ut aliquis licitè & honestè operetur, sufficit, quod quis regulam rectæ rationis sequatur: sed hoc fit sequendo Sententiam verè probabilem; hæc etenim non ex levi, sed gravi fundamento authoritatis, vel rationis concipitur; ergo. Confirmatur: quia, cum in moralibus haberi semper non possit

Quod amplius de-
trahitur.

Licitum est,
in rebus
moralibus
sese conformare
Conscientiæ
verè probabili.

omnimoda certitudo per rei evidentiam, consequenter sufficit certitudo ex probabilibus desumpta, alioquin vix quidquam rectè ageretur, propter incertitudinem rerum practicarum. Hinc Alexander Papa VIII. die 7. Decembris, 1690. inter alias Propositiones etiam sequentem, ordine 3. non immeritò damnavit: *Non licet sequi opinionem, vel inser probabiles probabilissimam.*

Frustra post
factam in-
quiritur sen-
tentia pro-
babilis.

§1. Obiicit tamen. Judicium probabile propter formidinem, quam habet intrinsecus infirmam, non est certum; ergo neque potest habere moralem certitudinem, & consequenter neque esse regula recta nostrarum actionum. Resp. antecedens esse verum speculative, non autem practice; prout in simili dictum est supra n. 33. & seqq. de Dubio Speculativo, & practico: hinc taliter distincto antecedente, negatur consequentia. Solum hic vitandus quorundam abusus, qui post actum jam perpetratum ad medendum remorsibus Conscientiæ suæ student Casibus, ut inveniant fundamenta & opiniones Doctorum probabiles, quæ suo desiderio faveant. Hoc enim (ut loquitur Herinex *disp. 4. de Conscientia, quæst. 3. n. 25.*) planè est medicinam sperare post mortem: nam attendendum est dictamen Conscientiæ antecedens, quod direxit operationem, non aliud subsequens, utpote, quod actum jam præteritum practice nequaquam dirigit.

Ex propo-
sitionibus
æquè pro-
babilibus,
& circa ho-
nestatem
actus ver-
santibus,
potest eligi
quælibet
pro libito.

§2. CONCL. II. Insuper, quando duæ occurrunt Opiniones æquè probabiles circa honestatem actus versantes, licitum erit eligere eam, quam quis maluerit. Ita communior Doctorum, præsertim Theologorum, contra Fagnanum *loc. cit. num. 121. & seqq.* Ratio desumitur tum ex dictis n. 50. Tum ex eo: quia quando utraque opinio est æquè probabilis (non enim repugnat, quòd intellectus humanus ex diversis principiis, atque rationibus hinc inde applicatis, judicet utramque contradictionis partem æquè probabilem) non est major ratio, cur quis unam potius sequi teneatur, quam alteram; ergo liberum erit eligere, quam maluerit. Nec obstat, quòd alterutra contradictionis pars à parte rei sit falsa. Quia hoc ipso, quòd ejus falsitas determinatè non cognoscatur, neque moraliter cognosci possit, eà etiam per errorem electà non violaretur formaliter præceptum aliquod, etsi materialiter contra illud ageretur; quòd stante ejusmodi Conscientià verè probabili, culpà vacat ob rationes dictas.

Ind & Ob-
vio verè

§3. CONCL. III. Loquendo de actibus quantum ad eorum honestatem spectatis, etiam in concursu probabilioris & tutio-

ris,

ris, licet potest eligi Opinio verè quidem, sed minùs probabilis, ^{quidem?}
 minùsque tuta; quamvis hoc non semper expediat. Ita com- ^{sed minùs}
 muniore Theologorum, præsertim Recentiorum, et si Canonistæ, ^{probabilis,}
 atque non pauci alij teneant contrarium. Ratio est. Tum quia, ^{relictâ pro-}
 qui juxta Opinionem verè probabilem operatur, non temerè, sed ^{babiliori &}
 prudenter operatur; ergo non peccat, cum honestas actûs ^{tuciori.}
 proximè dependeat à prudenti judicio operantis. Tum quia,
 loquendo de actibus quantum ad eorum honestatem spectatis,
 qui se conformat dictamini Conscientiæ verè probabilis, non ex-
 ponit se ulli periculo inferendi aliquod nocumentum, sive sibi,
 sive proximo, ex dictis n. 48. & seqq. Tum quia Summi quoque
 Pontifices quandoque secuti sunt Opinionem probabilem, relictâ
 probabiliori, actuciori, prout inter alios refert Bernardus San-
 nig tom. 1. Schola Theologica, tract. 7. distinct. 5. q. 3. num. 7. rectè n. 4.
 præmittens, hanc Sententiam non esse revocatam per novissi-
 mum Decretum Innocentij XI. 2. Martij, 1679. emanatum.
 Et hoc ipsum patet ex verbis citati Decreti; partim quia circa
 initium ipsius Pontifex expressè declarat, se damnare proposi-
 tiones ibi contentas, sicut jacent: partim quia prima & tertia
 propositio, quæ ad propositum præ cæteris faciunt, loquuntur
 generatim, atque etiam in Sacramentis, vel de Opinionibus,
 quantumvis tenuis probabilitatis; quales absit defendere, ut supra n. 40.
 & 44. & seqq. notatur.

54. Additur notanter in Conclusionem, *quamvis id non semper* ^{Quamvis}
expediat. Tum quia non omnia, quæ licent, semper expediunt, ^{id n. n sem-}
 juxta illud D. Apostoli 1. Corinth. 6. *Omnia mihi licent, sed non om-* ^{per expediat.}
nia expediunt. Tum quia, ut Doctor Subtilis in 3. dist. 25. q. 1. §. sed
 hic occurrunt, rectè monet, *In moralibus quando sunt altercationes de*
aliquo peccato, quando primò est mortale, ut si unus peritus in scientia dicat,
quòd non licet sic mercari, & alius dicat, quòd licet, tutius est non procedere
sic, nec sic, sed expectare, quousque veritas pateat. Hæc ille, per ly, tu-
 tius est, hanc partem optimè consulens. sed eam sub obligationis
 vinculo non concludens. Adde etiam quòd præmissa Conclu- ^{Neque lo-}
 sio locum habere non possit quoad propositiones circa Mysteria ^{cum habeat}
 Fide Divinâ credenda formatas. Ratio huius est: quia Conclu- ^{quoad pro-}
 sio solùm loquitur de propositionibus verè probabilibus: atqui ^{positiones}
 circa Mysteria, quæ Fide Divinâ credenda sunt, propositio falsa in ^{de Fide.}
 concursu alterius, jam cognitæ ut probabilioris, nunquam potest ^{(c) Tract.}
 habere rationem propositionis verè probabilis; prout infra suo ^{4 Dist. 2.}
 loco (c) dicetur. ^{num. 30.}

Confessari-
us debet se
conformare
opinionem
pœnitentis
verè proba-
bili.

55. CONCL. IV. Confessarius tenetur conformare se quo-
ad Judicium Sacramentale opinioni pœnitentis, si ejus opinio
verè probabilis sit, etiam contra propriam opinionem; & con-
sequenter, si pœnitens bonâ fide sequatur sententiam, quæ à pro-
batis Auctoribus tanquam tuta & probabilis defenditur. Confes-
sarius verò eam speculative improbabilem censeat, tenetur is,
deposito, ac relicto proprio judicio, beneficium absolutionis ei-
dem impendere. Ita Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 9. n. 27. &*
seqq. & communior Doctorum; & favet Scotus *4. dist. 15. q. 1. §.*
ex hoc dico. volens, hoc observandum à Confessario in impo-
nenda pœnitentia. Ratio est: quia auditâ Sacramentali Con-
fessione, non potest Confessarius negare absolutionem pœni-
tenti ritè disposito, nullumque peccati obicem ponenti: atqui
pœnitens sequendo opinionem verè probabilem non peccat,
ac proinde (nisi aliud obster) rectè est dispositus; ergo non po-
test ipsi absolutio denegari. Hinc Layman *lib. 1. tract. 1. c. 5. n. 10.*
sic loquitur: *Reprehendenda est quorundam Confessariorum consuetudo,*
qui veriti pœnitentem contra propriam Sententiam absolvere, eundem ad
aliud Confessarium ablegant, qui oppositam opinionem probabilem tenet:
si enim ille alter absolvere potest, cur non & tu possis? aut cur tua specula-
tiva persuasio pœnitenti obesse debeat?

Præmissa
doctrina
non habet
locum in
Quæstioni-
bus circa
Materiam
facti ver-
sanibus.

56. CONCL. V. Etsi in Quæstionibus de honestate actûs
præmissa doctrina locum habeat, aliter tamen est discurren-
dum loquendo de Materia facti, & quantum attinet ad Quæstio-
nes de natura, conditione, aut valore actûs, prout inter alia sua-
det diversitas utriusque supra *num. 48. & 49.* insinuata. Dicen-
dum proinde cum communissima, & receptissima Doctorum
sententia (quidquid unus, vel alter frustra reclamet) in Materia
facti non esse licitum, sequi Sententiam minùs probabilem mi-
nùsque tutam in concursu probabilioris ac tutioris. Ratio est:
quia nemo potest extra casum necessitatis tutò, ac licitè sese ex-
ponere gravi periculo inferendi magnum damnum proximo:
atqui in Materia facti sequens opinionem minùs probabilem in
conkursu probabilioris ac tutioris, exponeret se gravi periculo
inferendi magnum damnum proximo, & quidem extra casum
necessitatis, utpote cum juxta hypothesin tali periculo facilè
possit occurrere eligendo opinionem probabilioris & tutio-
rem; ergo id non licet. Major patet ex præcepto Charitatis
de diligendo proximo, sicut seipsum. Minor probatur indu-
ctione. Sic enim Sacerdos in administratione Sacramentorum
ad-

adhibens materiam vel formam dubiam, minusque probabilem & tutam, cum possit adhibere certam aut tutiorem, exponeret sine ulla prorsus necessitate non solum periculo invaliditatis ipsum Sacramentum, sed etiam recipientem periculo non habendi fructum Sacramenti, cum dispendio aeternae salutis, si forte sua Sententia minus probabilis a parte rei falsa esset. Similiter Medicus adhibendo medicamina minus tuta, probabilioribus ac tutioribus, quae possent adhibere, relictis, ponit infirmum in periculo perdendae sanitatis, aut etiam vitae, cum irreparabili damno. Item Judex, adjudicans causam parti minus probabilem sententiam habenti in Jure, exponeret se periculo inferendi grave damnum in bonis fortunae alteri parti litigantium probabilioris sententiam habenti. Siquidem ad evitanda ista damna proximo impendentia, nihil prorsus juvat probabile iudicium operantis.

§. III.

Inferuntur corollaria de Ministro Sacramentorum,
Medico, Judice, Advocato.

57. **Q**uantum igitur attinet in primis ad Ministrum Sacramentorum, sunt eidem observandae, ac praec oculis jugiter habendae, tres illae aureae Regulae, quas Doctor Subtilis in 4. dist. 3. q. 2. §. Tertio de forma. §. Circa istum, adducit, & sequuntur alij communiter. Prima est: Si possibilitas adest, via tutissima est eligenda. Secunda: Si non adest possibilitas, via tutissima proxima est tenenda. Tertia est ista: Cessante possibilitate causa est supplendum, quod impossibilitas prohibebat. Unde Baptismus v. g. in materia, vel forma dubia collatus, denuo sub conditione iterandus est, ut dicitur in Jure Canonico c. De quibus. de Baptismo.

Tres aureae
Regulae
ad Mini-
stro Sacra-
mentorum
observandae

58. Unde jure merito novissime ab Innocentio XI. damnata est, & tanquam scandalosa, & in praxi perniciosa prohibita sequens Propositio. ordine 1. Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictam tutiore, nisi id vetet lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabilis tantum utendum non est in collatione Baptismi Ordinis sacerdotalis, aut Episcopalis. Haec, inquam, Propositio est damnata; ac proinde haec tenenda, praesertim circa materiam Sacramentorum, magis confirmantur.

Non licet
sequi Opini-
onem
probabilem
de valore
Sacramen-
ti, relictam
tutioris.